

ЛІТЕРАТУРА

1. Антош Г. Стимулюймо учнівську творчість / Г. Антош // Дивослово. – 2005. – № 4. – С. 21–28.
2. Барабаш В. П. Індивідуальний підхід до учнів в умовах проблемного навчання / В. Барабаш // Питання проблемного навчання. – К., 1978. – С. 108–121.
3. Бугайко Ф. Майстерність учителя-словесника / Ф. Бугайко, Т. Бугайко. – К. : Рад. школа, 1963. – 188 с.
4. Векслер С. І. Розвиток критичного мислення учнів у процесі навчання/ Векслер С. І. – К. : Рад. школа, 1971.
5. Волошина Н. Й. Новаторські форми заняття / Н. Й. Волошина // Всесвітня література та культура. – 2003. – № 3. – С. 4–5.
6. Вукіна Н. В. Критичне мислення: як цього навчати / Н. Вукіна, Н. Дементівська. – Х. : Основа, 2007. – 112 с.
7. Давиденко О. М. Розвиток критичного мислення на уроках мови і літератури / О. М. Давиденко // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 2. – С. 7–8.
8. Іванова О. Навчаємо критично мислити / О. Іванова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2007. – № 2. – С. 8–16.
9. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / автор-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А. П. Н., 2002. – 136 с.
10. Клустер Д. Що таке критичне мислення? / Д. Клустер // Перемена. – 2001. – № 4. – С. 5–13.
11. Лабенко О. Розвиток критичного мислення в середніх загальноосвітніх закладах / О. Лабенко // Рідна школа. – 2001. – № 4. – С. 69–72.
12. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе / Махмутов М. И. – М., 1977. – 240 с.

Стаття надійшла 9.04.2014 р.

УДК 378.016: 811.111

Леся СТОЛЯРЧУК

ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті аналізується роль іноземних мов у процесі формування полікультурної компетентності студентів. Обґрунтовано сутність понять "полікультурна освіта" та "полікультурна компетентність", визначено їх базові функції. Охарактеризовані структурні компоненти й аспекти полікультурної компетентності та показано шляхи їх реалізації на заняттях з іноземних мов. Висвітлюються основні інформаційні джерела та типи навчальних вправ полікультурної спрямованості. Підкреслено ефективність використання інтерактивних методів та інноваційних технологій у процесі полікультурного навчання. Виділено принципи забезпечення ефективної підготовки студентів до діалогу культур. Дана стаття акцентує увагу на домінантності полікультурного спілкування у навчанні іноземних мов, яке включає як вербальну, так і невербальну мову. Розглядаються умови та методи навчання полікультурної комунікації та підкреслено важливість оволодіння рідною мовою і культурою для ефективної міжнаціональної взаємодії. Зроблено висновок про

доцільність поєднувати вивчення лінгвістичних аспектів іноземних мов з отриманням культурологічних знань. Доведено, що в результаті освітньої діяльності, спрямованої на формування полікультурної компетентності засобами іноземної мови, у студентів створюється цілісна картина світу, формуються толерантне ставлення та повага до інших культур, що є передумовою їх успішної інтеграції у полікультурне суспільство.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурна компетентність, полікультурне спілкування.

Л. Столярчук. Формирование поликультурной компетентности студентов в процессе изучения иностранных языков. В статье анализируется роль иностранных языков в процессе формирования поликультурной компетентности студентов. Обосновано сущность понятий "поликультурное образование" и "поликультурная компетентность", определено их базовые функции. Охарактеризованы структурные компоненты и аспекты поликультурной компетентности, показаны пути их реализации на занятиях по иностранным языкам.

Освещаются основные информационные источники и типы учебных упражнений поликультурной направленности. Подчеркнуто эффективность использования интерактивных методов и инновационных технологий в процессе поликультурного обучения. Выделены принципы обеспечения эффективной подготовки студентов к диалогу культур. Данная статья акцентирует внимание на доминантности поликультурного общения в обучении иностранным языкам, которое включает как вербальный, так и невербальный язык. Рассматриваются условия и методы обучения поликультурной коммуникации, подчеркнута важность овладения родным языком и культурой для эффективного межнационального взаимодействия. Сделан вывод о целесообразности сочетать изучение лингвистических аспектов иностранных языков с получением культурологических знаний. Доказано, что в результате образовательной деятельности, направленной на формирование поликультурной компетентности средствами иностранного языка, у студентов создается целостная картина мира, формируется толерантное отношение и уважение к другим куль-

турам, что является предпосылкой их успешной интеграции в поликультурное общество.

Ключевые слова: поликультурное образование, поликультурная компетентность, поликультурное общения.

L. Stoliarchuk. Forming students' multicultural competence in the process of foreign language learning. This article analyzes the role of foreign languages in the formation of multicultural students' competence. The essence of such concepts as "multicultural education" and "multicultural competence" is considered, their basic functions are determined. The author examines structural components and aspects of multicultural competence and the ways to implement them in a foreign language teaching. The article highlights the main sources of information and types of training exercises with multicultural focus. The effectiveness of using interactive methods and innovative technologies in the multicultural learning is emphasized. The principles of effective preparation of students for a dialogue of cultures are characterized. This article focuses on the dominance of multicultural communication in a foreign language teaching, which includes both verbal and non-verbal language. The conditions and methods of teaching multicultural communication are discussed, the importance of mastering the native language and culture for effective international cooperation is stressed. The conclusion about the feasibility of combining the study of linguistic aspects of foreign languages with obtaining cultural knowledge is made. We prove that as a result of educational activities aimed at developing multicultural competence by means of foreign languages, students create a complete picture of the world, tolerance and respect for other cultures is formed, which is a prerequisite for their successful integration in a multicultural society.

Keywords: multicultural education, multicultural competence, multicultural communication.

Мета: дослідити потенціал іноземних мов у процесі формування полікультурної компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами іноземних мов.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Становлення України як незалежної держави та інтеграція в європейське і світо-

ве співтовариство відбуваються на фоні світових глобалізаційних процесів у всіх сферах суспільного життя. В умовах розвитку міжнародних зв'язків здійснюється культурний обмін на національному і міжнародному рівнях. Знання іноземних мов, країнознавства та менталітету іншого народу необхідні для успішного міжкультурного спілкування, взаємодії з представниками різних національностей, що зумовлює домінуючість полікультурної освіти, яка, як уважають багато науковців, полягає у "формуванні людини, яка здібна до активної й ефективної життєдіяльності в багатонаціональному і полікультурному середовищі, яка володіє розвиненим відчуттям розуміння і пошани до інших культур, умінням жити в мирі і злагоді з людьми різних національностей, рас, вірувань" [3, 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зарубіжною педагогічною наукою вже накопичено значний досвід у розробці питань полікультурної освіти. Праці низки зарубіжних науковців (Г. Бейкер, Дж. Бенкс, К. Бенкет, П. Вебер, Ж. Гей, Д. Голлнік, Дж. Гудлед, О. Джурицький, К. Кемпбел, В. Міттер, Т. Рюлькер, С. Ньето, Е. Холлінс та ін.) стосуються запровадження полікультурної освіти, розробки концепції, моделі такої освіти тощо. Вивчення теоретичних засад та можливостей практичної реалізації полікультурного виховання в навчально-виховному процесі стало одним із найактуальніших напрямків вітчизняної педагогіки наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть. В Україні проблема полікультурної освіти і виховання молоді є об'єктом уваги таких дослідників, як Е. Антипова, В. Бойченко, В. Болгарінова, Л. Волик, Л. Голік, О. Гуренко, Л. Горбунова, О. Ковальчук, О. Локшина, І. Лощенова, Л. Пуховська, А. Солodka, О. Сухомлинська та інших.

Ідеї полікультурності знайшли відображення в основних державних документах: Конституції України, Законі України "Про освіту", Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, Концепції громадянського виховання, Концепції національного виховання та інших законодавчих і нормативних актах, де підкреслюється необхідність виховання людини демократичного світогляду, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, підготовлена до життя і праці в динамічному світі.

Виділення не розв'язаних раніше частин загальної проблеми, котрим присвя-

чується стаття. Аналіз наукових джерел та стану полікультурної підготовки у вищій освіті в умовах впровадження світових стандартів ступеневої освіти в Україні свідчить про недостатню вивченість у вітчизняній педагогіці питання формування полікультурної компетентності студентів засобами іноземних мов. Тому метою нашої статті є обґрунтувати важливість оволодіння навичками полікультурної компетентності та висвітлити умови й засоби формування полікультурного компетента в процесі вивчення іноземних мов студентами ВНЗ. Усе це передбачає розв'язання таких завдань: дослідити сутність поняття "полікультурна компетентність", розкрити структурні компоненти та методи реалізації даного феномена засобами іноземних мов в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Полікультурна освіта – це пізнання особистістю полікультури, можливість самореалізації в полікультурному світі, що сприяє безконфліктній її ідентифікації в багатокультурному суспільстві та інтеграції в полікультурний світовий простір. А. Шафрикова підкреслює, що полікультурна освіта направлена на збереження й розвиток усього різноманіття культурних цінностей, норм і форм діяльності, існуючих у суспільстві, та базується на взаємодії різних культур [8, 7]. Полікультурна освіта є важливим механізмом залучення молоді до всебічного пізнання культури свого народу; формування уявлень про розмаїття культур у світі; навчання позитивного ставлення до культурних розходжень; виховання в душі миру, толерантності, гуманного міжнаціонального спілкування. Провідною функцією полікультурної освіти, таким чином, виступає формування особистості, готової працювати в умовах поліетнічного, багатокультурного середовища, орієнтованої на конструктивну взаємодію та діалог з носіями різних культур.

На сучасному етапі вживається декілька термінів на позначення полікультурної освіти – *полікультурність, багатокультурність, мультикультуризм, інтеркультуризм, транскультуризм*. Зміст цих понять достатньо ґрунтовно досліджено українськими педагогами (В. Болгарінова, О. Ковальчук, О. Локшина, І. Лощенова, О. Мітіна, О. Сухомлинська, І. Тараненко та ін.). Причому, як свідчить О. Ковальчук, терміни *полікультурність, мультикультурність, багатокультурність* є варіантами одного і того ж поняття, при утворенні якого

перша частина слова полі-, мульти-, багато- означає наявність якоїсь множини: у даному випадку – культур.

В умовах полікультурної реальності особливої актуальності набуває викладання гуманітарних дисциплін у ВНЗ, зокрема іноземної мови, адже вивчення окремої мови розширює культурні знання студентів, даючи їм можливість стати повноправними членами полікультурного середовища. Як зазначає С. Тер-Мінасова, "кожен урок іноземної – це перехрестя культур, це практика міжкультурної комунікації, тому що кожне слово відображає іноземне середовище та іноземну культуру: за кожним словом обумовлене національною свідомістю уявлення про світ" [6, 25].

Навчання іноземних мов передбачає не лише передачу лінгвістичних знань, умінь і навичок, а й вивчення культури народу, який є її носієм. Високий рівень володіння іноземною мовою є недостатнім для продуктивного професійного ділового і соціокультурного спілкування; необхідно володіти системою компетентностей, навчитися усвідомлювати особливості участі в міжкультурному спілкуванні, що передбачає набуття якостей полікультурно-свідомої та міжнародно-орієнтованої особистості, дотримання універсальних для культур світу норм поведінки, правил і категорій у сполученні із специфічними нормами етикету, притаманними конкретним культурам, що становить зміст полікультурної компетентності.

Під поняттям полікультурна компетентність ми розуміємо сукупність соціокультурних знань; навичок і вмінь позитивної міжетнічної комунікації; особистісних якостей та гуманістичних цінностей, необхідних для ефективної життєдіяльності в полікультурному середовищі. Полікультурна компетентність сприяє формуванню у студентів полікультурної світоглядної позиції, яка передбачає визнання рівноцінності інших культурних, мовних, релігійних уподобань, виховання, завдяки правильному добору іншомовного навчального матеріалу, толерантного ставлення до них, розвиток особистості, здатної до міжкультурної взаємодії, діалогу культур [1, 41].

Аналіз досліджень з проблеми формування полікультурної компетентності (Р. Агадуллін, Н. Гальскова, О. Гуренко, Л. Супрунова) дозволяє дійти висновку, що вказаний феномен має свою структурну організацію. Так, в основі когнітивного компонента лежать синтез знань про сутність культури, культур-

не розмаїття та особливості рідної й чужих культур; історію, географію, свята, політичний устрій, визначні місця, побут і звичаї представників різних країн; правила міжкультурного спілкування, особливості вербальної та невербальної поведінки з метою здійснення продуктивної взаємодії з носіями інших культур тощо. Зазначений компонент передбачає вміння розуміти й осмислювати картину світу іншого соціуму через зіставлення з власною картиною світу, уміння бачити схоже й відмінне у культурах та застосовувати їх у контексті міжнародного спілкування. Зокрема, у руслі формування когнітивної складової полікультурної компетентності студентів у позапрограмній діяльності важливе значення має діяльність факультативів, оскільки вони дозволяють поглиблювати й розширювати полікультурні знання, виходячи за межі тематичного плану з дисципліни "Іноземна мова" та даючи можливість долучитися до особливостей культур іншомовних країн при обговоренні певних тем полікультурної проблематики, а також літературних книжкових крилатих виразів, усталених і розмовних виразів, жаргонізмів, сленгу, прислів'їв, приказок, автентичного гумору тощо.

Основу афективного (особистісного) компонента складають такі категорії, як емпатія, толерантність, гуманізм, комунікабельність, громадянська свідомість, національна самосвідомість тощо. Даний компонент полікультурної компетентності передбачає готовність, бажання й уміння тих, хто навчається - представників різних етнокультур, бачити і розуміти відмінні і спільні риси в культурах та світогляді їх носіїв, відкрито сприймати інший спосіб життя, порівнювати його з національною своєрідністю своєї країни, свого народу, розуміти іншу картину світу, критично осмислювати і тим самим збагачувати власну картину світу. При цьому від кожного з них очікується прояв толерантності (терпимості) до іншого способу думок та позицій.

Стратегічний (поведінковий) компонент включає навчальні, дослідницькі й компенсаторні стратегії, що забезпечують людину вміннями позитивного спілкування та взаємодії в полікультурному середовищі, тобто готовністю сприймати та з повагою і толерантністю ставитися до іншої культури та її носіїв. У цей компонент входить також рефлексія, що надає особі здатність адекватно оцінювати власну діяльність та її результати в полікультурному контексті, аналізувати наявну полікультурну ситуацію

й самовизначитися в ній, гнучко реагувати на її зміни, реалізовувати саморегуляцію своєї поведінки з позицій гуманізму й толерантності. Значні можливості щодо формування особистісної та поведінкової складових полікультурної компетентності студентів містять Інтернет-листування з однолітками з інших країн, організація он-лайн зустрічей, дискусій, опитувань тощо.

Аксіологічний компонент передбачає оволодіння особистістю системою цінностей полікультурного суспільства (справедливість, рівноправність, свобода, гуманізм, добро, совість тощо). У формуванні навичок аксіологічного складника серед інших увага зосереджувалася на проведенні брейн-рингів (як під час аудиторної, так і позааудиторної навчально-виховної діяльності), квізів, вікторин тощо. Тематика вказаних заходів охоплювала обговорення ціннісних орієнтирів представників різних культур, особливостей субкультур, діяльності неформальних молодіжних організацій, свята, звичаї та традиції різних етносів тощо.

Полікультурне навчання містить низку окремих аспектів: лінгвістичні (навчання лексики), прагматичні (правила поведінки обумовлені конкретною ситуацією та культурою), естетичні (що вважається прийнятним та ввічливим в одній культурі та відрізняється від норм іншої країни), етичні (що відображає моральні цінності), елітні (література, мистецтво даного народу). Для того, щоб навчання полікультурної компетентності було дійсно продуктивним, а розвиток студента гармонійним і різнобічним, необхідно враховувати всі названі вище аспекти в процесі вивчення іноземної мови [1, 79]. До полікультурної освіти повинна бути включена сукупність елементів культури: національні традиції та звичаї народу, побутова культура, повсякденна поведінка і невербальна мова, національні особливості мислення представників тієї чи іншої культури, художня культура країни.

Основним джерелом інформації полікультурної спрямованості виступають автентичні матеріали, що своїм змістом розкривають певні аспекти проблеми з позицій іншої культури. У світлі формування полікультурної компетентності важливе значення мають урізноманітнення занять з іноземної мови матеріалами країнознавчої спрямованості (історія, звичаї, традиції, свята, політичний устрій, визначні місця, визначні діячі мистецтва й науки країни, мова яких вивчається,

тощо); включення до їх змісту уривків літературних творів і публіцистичних матеріалів, у яких культивуються загальнолюдські цінності; постановка завдань на зіставлення культурних відмінностей України та країн, мова яких вивчається (проекти, повідомлення, презентації) тощо.

М. Денисенко [2, 16–17] класифікує навчальні вправи щодо формування полікультурної компетентності чотирьох типів: рецептивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні та продуктивні або творчі. Вправи рецептивного типу – це власне читання текстів культурно-країнознавчої тематики. Рецептивно-репродуктивний тип використовується для усунення лексичних і граматичних труднощів, формування прогностичних навичок та вмінь, а також для розширення культурно-країнознавчого кругозору студентів. Виконуючи ці вправи, студенти мають зрозуміти й відтворити або доповнити подану культурологічну інформацію в ситуаціях іншомовної комунікації. Рецептивно-продуктивні вправи спрямовані на виховання самостійності, ініціативності особи, що виявляється через прагнення зрозуміти й оцінити інформацію, розпізнати зв'язки, що існують між новими і вже відомими культурними явищами, знайти нестандартні шляхи вирішення тих чи інших проблем. Продуктивні або творчі вправи розвивають критичне мислення учасників навчання, їхню пізнавальну активність та самостійність у розв'язанні навчальних завдань і позанавчальних ситуацій.

Значно сприятиме формуванню полікультурної компетентності студентів використання інтерактивних методів та інноваційних технологій. Зокрема, застосування мультимедійних засобів не тільки підвищує мотивацію та створює творчу атмосферу, а й демонструє необмежені можливості комп'ютерних технологій, які допомагають вирішити багато навчальних проблем, а саме: організації пізнавальної діяльності, імітації типових ситуацій спілкування засобами мультимедії, застосування отриманих знань у нових ситуаціях, ефективного тренування засвоєних умінь та навичок, автоматизованого контролю результатів навчання, можливості поєднання візуальної та звукової форм навчання мови. Систематичне використання аудіо-візуальних та інтерактивних засобів, таких як інтернетпрограми, презентації, відеоролики, ресурси мережі Інтернет, навчальні, документальні, художні фільми, значно

підвищує ефективність навчання, стимулює цікавість до вивчення мов, гуманного міжнаціонального спілкування та формування вмінь і навичок конструктивної взаємодії з носіями різних культур. Проведення конференцій, лінгвокраїнознавчих вікторин, віртуальних екскурсій, дебатів, диспутів, творчих конкурсів, мовних тижнів, днів національної культури, олімпіад, проектів країнознавчого характеру сприяє розвитку у студентів уміння міжкультурної комунікації та вирішення конфліктів, які мають за мету виховувати поважливе ставлення до іншої думки, сприйняття різномудства всередині групи як позитивного явища, розуміння важливості існування різних підходів до вирішення проблеми.

В. Сафонова вирізняє певні принципи, якими обумовлена ефективність процесу забезпечення полікультурного виховання засобами іноземної мови [5, 76]: *принцип дидактичної культуровідповідності* полягає у доборі матеріалу навчальними цілями, необхідності визначити ціннісне значення і значущість відбраного матеріалу; *принцип діалогу культур та цивілізацій* – у необхідності аналізу автентичних або частково автентичних матеріалів з погляду можливостей їх потенційного використання в моделюванні культурного простору за принципом кола, яке розширюється (від етнічних субкультур до світової культури); *принцип домінування проблемних країнознавчих завдань* – у використанні низки завдань, які поступово ускладнюються. Серед них виділяють ті, що направлені на збір, інтерпретацію та узагальнення країнознавчої інформації. Отже, ураховуючи методичну домінанту при вирішенні завдань формування полікультурного виховання, необхідно звертати увагу на ступінь достовірності матеріалу; рівень когнітивної, мовної, мовленнєвої та соціокультурної складності; методичну прийнятність та ефективність цих завдань для підготовки студентів ВНЗ до якісного життя в полікультурному соціумі.

Центральне місце в навчанні іноземних мов поряд з отриманням лінгвокультурологічних знань займає розвиток у молоді здатності до полікультурного спілкування, тобто до адекватного взаєморозуміння двох і більше учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур [7, 9]. Міжкультурний компонент спілкування – явище багатогранне та спрямоване на внутрішні (спілкування між представни-

ками різних етнічних груп у межах полікультурної держави) і зовнішні (спілкування між представниками різних держав) відмінностей у ньому. Крім того, міжкультурні особливості спілкування охоплюють і міжнаціональні, тендерні, соціальні, демографічні, мовні та інші відмінності.

Для організації міжкультурного спілкування на заняттях з іноземної мови необхідне створення навчальних комунікативних ситуацій, які визначають його умови й цілі та ставлять перед необхідністю навчити студентів позитивного підходу до іноземної мови, культури народу. Важливо визначити правильну лінію мовної поведінки в іншомовному середовищі на основі знань про особливості менталітету носіїв мови. З метою правильного й адекватного спілкування необхідно намагатися не перекладати інформацію дослівно, а знати, що і коли потрібно сказати в конкретній ситуації. Однією з неодмінних умов досягнення такого рівня спілкування іноземною мовою є, крім знання способу вираження думок носіями мови, уміння співвіднести ці особливості з нормами і звичними оборотами рідної мови. Для розвитку навичок зручно використовувати етикетну лексику, одночасно зіставляючи її з еквівалентами рідної мови, що дає студентам можливість адекватно вживати ту чи іншу лексичну одиницю. Завдання викладача іноземної мови в даному випадку не просто надати лексичні кліше, а й рефлексувати їх на рідну мову та проаналізувати частоту їх вживання в повсякденній рідній культурі.

При цьому не слід забувати про невербальну мову, використання якої може або підтверджувати вербальне повідомлення, або суперечити йому. Викладач повинен не пояснювати нову культурно-етикетну лексичну одиницю, а ввести її відразу з невербальним повідомленням, яке властиво конкретній фразі.

Спостереження, зіставлення різних прагматичних моментів тієї чи іншої культури дозволяє бачити в них не лише відмінності, але й подібності. Адже головним завданням полікультурної освіти засобами іноземної мови є формування й поглиблення уявлення не тільки про специфічні відмінності в культурах, а й про їх загальні риси в глобальному сенсі.

Таким чином, досягаючи мети навчання полікультурної комунікації, необхідно: 1) визначити обсяг культурологічного матеріалу, запропонованого в мовній одиниці; 2) виявити, якого роду культура відображена в тій або іншій

мовній одиниці (ситуації), і відповідно відбирати та подавати навчальний матеріал; 3) зіставляти і в міру можливості проводити паралель між іншомовною культурною реальністю та національним культурним явищем.

Для більш продуктивного спілкування в рамках діалогу культур, природно, необхідна наявність носіїв мови, які можуть безпосередньо розповісти про їхні національні традиції і культуру, показати типові норми поведінки. Переваги спілкування з носіями мови очевидні: вони вносять "свіжість, життєвість, автентичність, які вкрай рідко можуть бути замінені навіть найкращими підручниками" [4, 36]. Важливе значення має наявність доступу до Інтернету та сучасних засобів комунікації, що дозволяють студентам спілкуватися зі своїми іншомовними однолітками, організовувати електронне листування з молоддю закордонних навчальних закладів, брати участь у онлайн-конференціях і зустрічах, тим самим вивчаючи їхню культуру.

Концепція діалогу культур припускає наявність, як мінімум, двох різних культур у процесі підготовки до реальної міжкультурної комунікації. Невід'ємним компонентом процесу навчання іноземної мови та культури є вивчення рідної культури, так як вона виступає ключем до розуміння культури іноземної. Тому будь-які знання, що здобуваються за допомогою іноземної мови, будуть сприйматися тільки через призму знань, сформованих у процесі оволодіння рідною культурою. Навчати культури країни досліджуваної мови означає вчити дізнаватися, розуміти, оцінювати пріоритети іншого народу. Однак ідеї полікультурної комунікації можуть виявитися лише модною течією,

якщо студенти не забезпечені основами рідної національної культури. Оволодіння цінностями рідної культури робить сприйняття ними інших культур більш точним і всебічним. Обов'язковим моментом у вивченні іншомовної культури має бути зіставлення її з рідною. Отже, навчання полікультурної комунікації повинно починатися з перегляду ролі рідної мови в навчанні, а також взаємозв'язків рідна мова – іноземна мова, рідна культура – іноземна культура. Перед викладачем стоїть завдання увсїй повноті розкрити культурне явище певних лексичних та граматичних знаків, співвіднести його з адекватним явищем рідної культури і, таким чином, створити перехрестя культур, виступаючи при цьому сполучною ланкою.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Формування полікультурної компетентності студентів ВНЗ в процесі вивчення іноземних мов базується на поданні процесів оволодіння лінгвістичними аспектами мови з культурологічними знаннями, що сприяє накопиченню необхідних для ефективної міжкультурної комунікації полікультурних знань та становленню особистісних якостей молоді, здатної не лише адекватно реагувати на прояви іншої культури та виявляти готовність до міжкультурної взаємодії в поліетнічному середовищі, а й виступати носієм, зберігачем і ретранслятором кращих зразків рідної, української та світової культур. Тому постає необхідність переглянути алгоритм роботи з мовними матеріалами, виділити в них культурний компонент, а лінгвістичні вправи доповнити культурологічними, заснованими на культурі носіїв мови, що відкриває можливості подальшого дос-

лідження теми, розкритої у статті.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бориско Н. Ф.* Діалог культур: необхідність, можливість і межі / Н. Ф. Бориско // *Іноземні мови.* – 2003. – № 2. – С. 77–81.
2. *Денисенко М. В.* Формування в учнів старшої школи полікультурної комунікативної компетенції бачить у читанні англомовних культурно-країнознавчих текстів / М. В. Денисенко // *Іноземні мови.* – 2007. – № 2. – С. 16–22.
3. *Макаев В. В.* Поликультурное образование - актуальная проблема современной школы / В. В. Макаев, З. А. Малькова, Л. Л. Супрункова // *Педагогика.* – 1999. – № 3. – С. 5.
4. *Петрова Л. И.* Опыт преподавания английского языка на языковых факультетах педагогических вузов в контексте диалога культур / Л. И. Петрова // *Иностранные языки в школе.* – 2003. – № 4. – С. 35–40.
5. *Сафонова В. В.* Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций / В. В. Сафонова. – Воронеж : Истоки, 1996. – 237 с.
6. *Тер-Минасова С. Г.* Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – Москва : Слово 2008. – 624 с.
7. *Тер-Минасова С. Г.* Язык и межкультурная коммуникация / С. Г. Тер-Минасова. – М., 2000. – 243 с.
8. *Шафрикова А. В.* Мультикультурный подход в обучении и воспитании школьников : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А. В. Шафрикова. – Казань, 1998. – 192 с.

Стаття надійшла 10.04.2014 р.

У Національному академічному драматичному театрі імені І. Франка в м. Києві відбулася урочиста церемонія закриття XIV Міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика. Уже стало доброю традицією зустрічати саме в цій залі переможців і призерів турніру, учителів, меценатів, політичних, культурних і громадських діячів, митців. Яскрава програма, де відкривають себе столиці юні таланти, вітала в цей день і юну долинянку Вікторію Павлів, яка зайняла III місце серед учнів 10 класу всієї України.

– Якщо ви любите українську мову, не зволікайте, беріть участь у Міжнародному конкурсі ім. П. Яцика. Бо саме цей захід спрямований на піднесення престижу нашої мови. Любіть її і шануйте! – зізналася переможниця.